

Spis treści

Wstęp	7
Część ogólna	
Charakterystyka bruzdnic.....	9
Budowa komórki (opis cech ważnych przy oznaczaniu)	11
Metody zbierania, preparowania i konserwowania bruzdnic	17
Płyny konserwujące.....	21
Taksonomia bruzdnic.....	22
Część systematyczna	
Klucze do oznaczania.....	25
Key for the identification to the genera.....	124
Literatura.....	133
Indeks gatunków	143
Tablice ze zdjęciami skaningowymi.....	155
Fotografie kolorowe	162

Wstęp

Niniejsza część edycji „Flora Zatoki Gdańskiej i wód przyległych (Bałtyk Południowy)” obejmuje wszystkie te gatunki glonów, które w wielu podręcznikach określane są nazwą bruzdnic (dawniej brózdnic). Nazwa ta kojarzy się zawsze z klasycznymi przedstawicielami tej grupy, a mianowicie z *Peridinium* czy z *Ceratium*, u których jednym z podstawowych elementów morfologii komórki są bruzdy. Jednakże do grupy tej należą również glony, które nie mają bruzdy. Ehrenberg twierdził, że w bruzdzie okrężnej znajduje się wieniec rzęsek i dlatego Claparède i Lachmanna stosują dla tej grupy glonów nazwę *Cilioflagellatae*. W 1883 roku G. Klebs odkrył obecną tam wić, co spowodowało przyjęcie przez Bütschliego nazwy *Dinoflagellatae* (Huber-Pestalozzi 1968).

W nazwie *Dinoflagellata* podkreślane jest to, że organizmy te wirują i mają wici (z języka greckiego δῖνος dinos – wirowanie; z języka łacińskiego flagrum, flagellum – bicz, biczyk, wić). Dodatkowo, przedrostek di-, używany w wielu nazwach, zaczerpnięty jest z języka greckiego i zawsze oznacza coś podwójnego. Karol Starmach (1974) w swoim kluczu proponował nazwę „dinoflagellaty”. Jest ona uzasadniona, ponieważ: a) w samej nazwie nawiązuje do przytoczonych wyżej greckich i łacińskich określeń odzwierciedlających zewnętrzną morfologię (i behavior) typowego przedstawiciela; b) informuje o tym, że ta grupa glonów nie jest już „roślinna” (już nie Dinophyta); c) przypomina fakt, iż istotą specyfiki tej grupy jest budowa jądra komórkowego – dinokarionu. Jednakże proponujemy pozostanie przy nazwie bruzdnice, choć jest ona może mało precyzyjna, ale w języku polskim ciągle głęboko osadzona.

Struktura niniejszego tomu nawiązuje do wydanych już wcześniej tomów „Flory Zatoki Gdańskiej”. Część ogólna składa się z trzech rozdziałów dotyczących budowy komórki bruzdnicowej, ze szczególnym uwzględnieniem tych cech, które są ważne przy identyfikacji taksonów, a mianowicie morfologii pancerzyka, następnie opisane są metody zbioru materiału w terenie oraz techniki jego obróbki w laboratorium oraz przedstawiona jest systematyka zastosowana w niniejszym opracowaniu. Zasadnicza część książki zawiera klucze do identyfikacji oraz opisy diagnostyczne taksonów, których obecność odnotowano w wodach Bałtyku Południowego oraz także tych, których występowanie może być tam możliwe. Każdy takson jest dodatkowo zilustrowany źródłowymi rysunkami. Całość uzupełniona jest oryginalnymi fotografiami wybranych taksonów.

Podstawą źródłową do niniejszego opracowania była publikacja Jadwigi Wołoszyńskiej (1928) „Dinoflagellatae polskiego Bałtyku i błot nad Piaśnicą”. Jest to jak dotychczas podstawowe dzieło dotyczące bruzdnic Zatoki Gdańskiej. Co prawda, materiały pochodzą z dość przypadkowych zbiorów dokonanych w latach 1927 i 1928, jednakże opracowane zostały przez wybitną, o światowej sławie specjalistkę bruzdnic.

Autorzy wyrażają specjalne słowa podziękowania profesorowi Øjvindowi Moestrupowi, wybitnemu znawcy bruzdnic za zweryfikowanie klucza angielskiego i wniesione cenne uwagi co do konieczności wprowadzenia kilku nowych rodzajów jako wynik współczesnych badań nad strukturą genetyczną tej grupy glonów, ponadto dziękujemy za zgodę na umieszczenie w kluczu kilkunastu zdjęć skaningowych wybranych gatunków bruzdnic występujących w Bałtyku. Również serdecznie dziękujemy za udostępnienie barwnych zdjęć Paniom dr Barbarze Witek oraz dr Justynie Kobos z Zakładu Biologii i Ekologii Morza Uniwersytetu Gdańskiego oraz Pani mgr Dianie Krawczyk z Zakładu Paleooceanologii Uniwersytetu Szczecińskiego.